

118. Anga kyrka.

Pl. 81.

Litteratur: L 1736, S 71. C. G. Hilfeling, *Resejournal* 1801 (F m 57: 10), s. 70; *Kyrkoinventarium* 1830 (ATA); J. G. Liljegren, *Runlära* (1832), s. 153; P. A. Säve, *Reseberättelse* 1852 (ATA), nr 14; S. Söderberg i *ATS* 9: 2 (1887), s. 14 not 1; O. v. Friesen, *Anteckningar* 1922 och 1923 (UUB); E. Wessén, *Anteckningar* 1944 (ATA); *Sveriges kyrkor: Gotland* Bd 4: 4 (1959), s. 587 f.

Äldre avbildningar: Hilfeling, teckning (F m 57: 10, tab. 40; återgiven i Liljegren, *Runlära* pl. VI b, i Liljegren, *Fullständig Bautil*: L 1736 och i *Sveriges kyrkor* Bd 4: 4, s. 588); P. A. Säve, teckning (i *Atlas till a. a.*, nr 14); O. v. Friesen och J. W. Hamner foto 1923 (ATA).

Gravhällen är inlagd i korgolvet, innanför altarskranket, omedelbart S om altaret. Huvudändan, som är vänd åt V, ligger 32 cm från s. korväggen. — Hilfeling, som undersökte inskriften år 1801, skriver i sin *Resejournal*: »På kyrkogården Söder om Kyrkan lästes och afritades en Runsten som var 3 alnar 1 tum lång och en aln 15 tum bred, med ett påhugget kors.» — *Kyrkoinventarium* 1830 har följande uppgift om G 118: »Å Kyrkogården Söder om Kyrkan finnes 2^{ne} Grafstenar, af hvilka den enas Inscription tyckes vara Runor och den andras Munkstil; men båda äro af tidens tärande tand och Mossa så förderfvade att de icke kunna desciffreras». — P. A. Säve (i *Reseberättelse* 1852): »Run-sten (å Anga k^ogård) ... ligger å k^ogården, S. om högkyrkan.»

Vid O. v. Friesens besök år 1922 stod gravhällen lutad »mot kyrkogårdens norra mur». Senare flyttades den in i sockenmagasinet; på denna plats befann sig hällen vid Wesséns besök år 1944.

I samband med Anga kyrkas genomgripande restaurering år 1946 flyttades hällen in i kyrkan och lades i absidens golv på sin nuvarande plats.

Grå kalksten. Längd 1,74 m, bredd 0,95 m. Hällen har rektangulär form. Runorna, som stå i ramarna längs hällens fyra kanter, äro 9 cm höga. I hällens hörn äro små kors ristade. Hällens mittparti prydes av ett vackert ristat latinskt kors med trappstegsfot. I *Runurkunder* (1833) framhåller Liljegren, att hällen har ett »serskildt pryddigt kors, med en stor cirkelbåge omgifvet och små kors i vinklarne. Å inskriftsraden äro i hörnen af stenen små prydliga kors» (s. 202 f.).

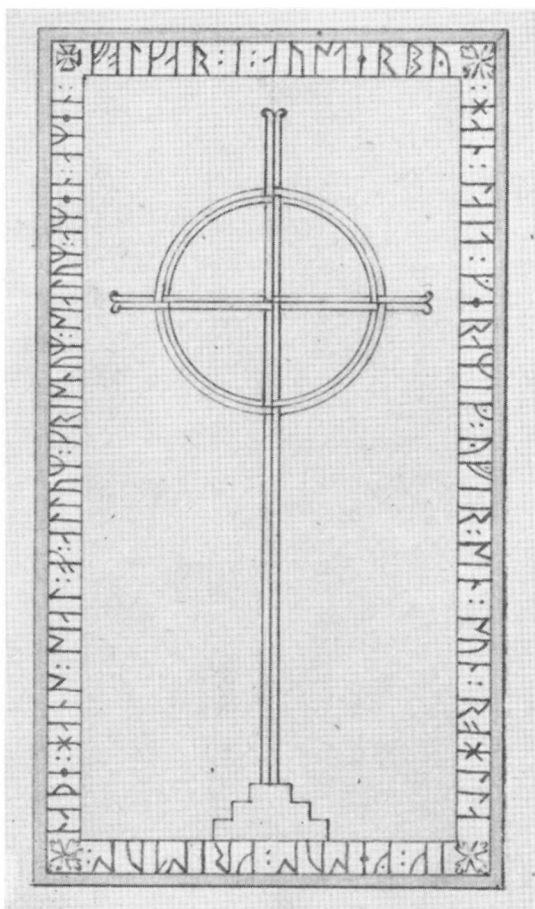

Fig. 97. G 118. Anga kyrka. Efter teckning av C. G. Hilfeling.

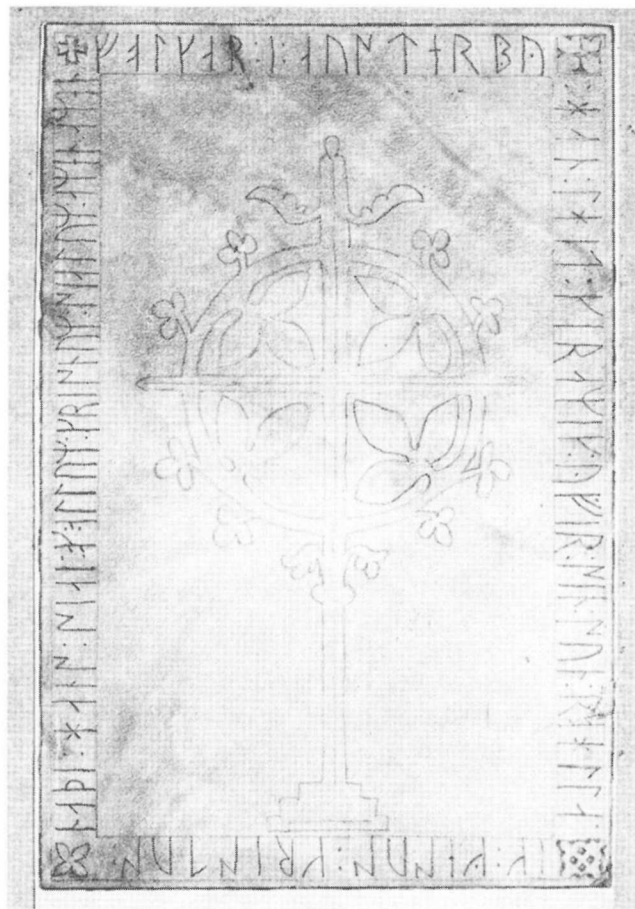

Fig. 98. G 118. Anga kyrka. Efter teckning av P. A. Säve.

Ytan är sliten och ristningen nött. Inskriften är dock i stort sett tydlig. Ristningslinjerna äro jämförelsevis breda.

Inskrift:

✠ folkar : i : austerpy ✠ : han : lhit : kera mik : yvir : sin : sun : rohlla ✠ ik : gesus : kristus :

napj : hans : sial : ok : allum : krisnum · sialum : amen : amen ✠

»Folkar i Österby han lät göra mig över sin son Rolaik. Jesus Kristus vare hans själ nådig och alla kristna själar. Amen, amen.»

Till läsningen: 2 o har ensidiga, uppåtriktade bistavar. 4 k är ej stunget. 5 a har, i likhet med övriga a- och n-runor, ensidig bistav. Sk efter 6 r består av två punkter; samma form ha inskriftens alla sk utom efter 84 m, där endast en punkt finnes. 10 s har, i likhet med alla övriga s-runor, formen ^h. 11 t har, i motsats till övriga t-runor, bistav också till höger om huvudstaven. Den vänstra bistaven är något djupare än den högra, vilket tyder på att ristaren först har av misstag huggit ett l och sedan rättat felet genom att hugga en bistav också på vänstra sidan. Nedtill till höger om huvudstaven finnes en grund, naturlig fördjupning; dylika fördjupningar finnas flerstädes i ytan. 12 e är tydligt stunget med ett kort tvärstreck. 14 p är tydligt

stunget med två punkter. Efter 15 **y**, som är stunget, står ett hörnkors. Sk framför 16 **h** är tydligt. I 20 **h** äro bistavarna skadade till höger om huvudstaven genom en djup flagring; endast bistavarnas ändpunkter kunna nu skönjas i flagringens kant. Runan är dock fullt säker. I 21 **i** finnes något under mitten en rund fördjupning, som troligen är naturlig. I 23 **k** är ytan mellan huvudstaven och bistaven vittrad och ojämn; runan är dock troligen ej stungen. 24 **e** är tydligt stunget. Sk saknas efter 26 **a**. I 29 **k** finnes mellan huvudstaven och bistaven en ojämn fördjupning, säkerligen en naturlig vittring. 30 **y** är tydligt stunget; något ovanför huvudstavens mitt har ytan flagrat. 31 **v** är tydligt stunget med en rund punkt mellan huvudstaven och övre bistaven. 32 **i** är ej stunget, ej heller 35 **i**. I 38 **u** är bistaven krokig; sannolikt har ristaren av misstag börjat rista en **r**-bistav. Runföljden 40–47 är djup och tydlig. Runorna 40–44 **rohll** stå tätare än övriga runor, vilket måste bero på att ristaren försökte få plats med hela namnet — **rohllaik** — i den högra kantramen. Detta visade sig emellertid ej möjligt, varför han tvingades att avsluta namnet på kortändan, efter hörnkorset. 48 **g** och 49 **e** äro tydligt stungna. 54 **r** står på ett ojämnt och vittrat ställe; i denna flagring har 55 **i** förlorat ett stycke av mitten. På staven i 63 **i** finnes en fördjupning, som möjligen kan vara huggen; fördjupningen är dock mindre markerad och grundare än punkterna i de säkra **e**-runorna. I 66 **n** är bistaven grund men fullt säker. 71 **l** är upptill nött; bistaven svagt skönjbar. I 72 **ok** äro **o**-bistavarna korta. Tvärs över mitten på huvudstaven i 74 **l** går en bred skåra med ojämna kanter; denna fördjupning gör icke intryck av att vara huggen. Runföljden 78–84 **krisnum** är tydlig; i 80 **i** finnes nedtill en urgröpning, i vilken ett stycke av staven har gått förlorat. 93 **e** och 97 **e** äro tydligt stungna. Efter 98 **m** finnes ej sk. — Hilfeling: ✠ **folkar** : **i** : **austerpy** ✠ : **han** : **lait** : **gera mig** : **yvir** : **sin** : **sun** : **rohlla** ✠ **ik** : **gesus** : **kristus** : ✠ **nape** : **hans** : **sial** : **ok** : **allum** : **krisnum** : **sialum** : **amen** : **amen** : . — P. A. Säve: ✠ **folkar** : **i** : **austerpy** ✠ : **han** : **lhit** : **kira mik** : **yvir** : **sin** : **sun** : **rohlla** ✠ : **ik** : **gesus** : **kristus** : ✠ **napi** : **hans** : **siai** : **ok** : **allum** : **krisnum** : **sialum** : **amen** : **amen**. Säve anmärker: »Sonens namn är trol. **rohlla** : **ik** : o. icke 'Ruhlla', då **ik** blir svårt att förklara.» — O. v. Friesen: »Stenen ganska vittrad, mest å korset.» Runföljden 8–15: **aust:erpy** (I uppteckningen 1923 har v. Friesen av förbiseende utelämnat 11 **t**.) 23 **k**: »Stingn. borttagen av flagr.». 29 **k**: »En flagr. punkt i midten.» 63 **e**. 66 **n**: »Vittr. borttagit bist.» 74 **l**: »Säkert stungen.» Om sk efter 84 **m** anmärker han: »Snarare är skiljet. ett : som står efter den å foton markerade punkten.»

Hällen, som här på vanligt sätt själv talar till betraktaren, är sålunda huggen på uppdrag av *Folkar i Austerby* för hans döde son.

Faderns namn, *Folkar*, har tydligen varit ett mycket ovanligt namn. Det är aldrig eljest belagt i någon gotländsk inskrift och är överhuvudtaget svagt styrkt. *Folkar* kan tänkas motsvara ett äldre *Folkgæirr*, ett namn som möjligen återfinnes på en uppländsk runsten; se U 805 och där cit. litt.; se även *Danmarks gamle Personnavne* I (1936–40), sp. 307, art. *Folkar*.

Gården *Austerby* (Österby) ligger omkring 800 m SSV om Anga kyrka. Gårdsnamnet har här fogats till bondens namn med hjälp av prepositionen *i*, vilket (även) i forngutniskan är det vanliga. Se vidare ovan s. 116 f.

Satsen »Folkar i Österby han lät göra mig» ger ett exempel på upprepning av subjektet genom pronomen; se om detta i gotländska inskrifter vanliga förhållande ovan s. 169.

Med runföljden 40–47 **rohlla** ✠ **ik**, som innehåller den döde sonens namn, åsyftar ristaren utan tvivel mansnamnet *Roplai* (ack.). I *Gutniska urkunder* (s. 76 not 100) anmärker C. Säve: »Det å runstenen felristade *Rohllaik* kan icke gerna betyda något annat än *Rolaik* eller *Roplai* (l. *Roglaik*?).» *Roplai* (äldre *Hrōplai*) har varit ett ovanligt namn; det är hittills endast känt från ytterligare en gotländsk runinskrift, nämligen G 1; se ovan s. 3. Dessutom ingår namnet i gårdsnamnet *Roleks* i Valls socken; se H. Gustavson, *Gotlands ortnamn* (i: *Ortnamnssällskapets i Uppsala årsskrift* 1938), s. 36.

Bönen »Jesus Kristus vare hans själ nådig och alla kristna själar» har motsvarighet på andra gotländska gravhällar; se G 63 (s. 90) och G 99 (s. 156). Om **krisnum**, *kris(t)num*, se A. Noreen, *Altschw. Grammatik* (1904) § 323: 1.